

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף ה

קריאת מגילה בכמה

הכל מודים, שמגילה שנקראת שלא בזמנה, כגון קריאת בני כפרים, המקדימים ליום הכניסה, מאחר שאין זה עיקר זמנה, אין קוראים אותה אלא בעשרה, כי צריך לפרסם את הנס.

ונחלקו חכמים, מה הדין כשקוראים את המגילה בזמנה, כגון בארבעה עשר בעיירות גדולות.

לדעת רב, מאחר שביום זה היא חובה על כל יחיד ויחיד, קוראים אותה לכתחילה אפילו ביחיד, ויש בדבר פרסום הנס.

ולדעת רב אסי, אף על פי שהיום הוא זמנה, מצווה להדר לקרותה בעשרה, משום פרסום הנס. ובדיעבד אם לא מצא עשרה, מודה רב אסי שרשאי לקרותה ביחיד, ואין איסור בדבר, אבל לא קיים המצווה כראוי.

ומעשה שחשש רב לדברי רב אסי, וחזר אחר עשרה, לקבצם יחד לקריאת המגילה.

עיר גדולה כשיש בה עשרה בטלנים

ענין זה, שדין עיר גדולה תלוי בעשרה בטלנים, נתבאר לעיל בסוף דף ג'.

באלו אמרו מקדימים ולא מאחרים

נתבאר, שכשחל ארבעה עשר של אדר או חמישה עשר של אדר בשבת, מקדימים את קריאת המגילה לפני השבת, ולא מאחרים אותה לאחר השבת.

ואמר רבי אבא אמר שמואל, שהטעם לכך,

כי נאמר "ולא יעבור" (אסתר ט' כ"ז).

שמחת פורים כשמקדימים את הקריאה

כשחל יום ארבעה עשר או חמישה עשר בשבת אף על פי שמקדימים את קריאת המגילה, אין אסורים בתענית והספד אלא ארבעה עשר וחמישה עשר, ולא ימי הקריאה המוקדמים.

כי שמחת פורים מתקיימת בזמנה, ורק מתנות לאביונים מקדימים עם קריאת המגילה.

אין מונים ימים לשנים

אמר רבי אבא אמר שמואל, מנין שאין מונים ימים לשנים?

כגון אם אמר, קונם יין שאני טועם לשנה, מונה שנים עשר חדש מיום ליום. ואם נדר באחד בניסן, אסור עד אחד בניסן הבא, אף על פי שעדיין יש אחד עשר יום שימות החמה יתירים על ימות הלבנה, או פעמים שאנו עושים חדשים חסרים.

שנאמר, "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (שמות י"ב ב'), חדשים אתה מונה לשנים, ואי אתה מונה ימים לשנים.

אין מחשבים שעות לחדשים

חכמי קיסרי אמרו משום רבי אבא, מנין שאין מחשבים שעות לחדשים?

כגון אם אמר לאשתו, הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד סוף חדש זה, והיה החדש חסר, ובא משחשיכה יום עשרים ותשעה, אין אומרים עדיין הוא בתוך החדש, שהרי חדשה של לבנה עשרים ותשעה יום ומחצה.

שנאמר, "עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים" (במדבר י"א כ'), ימים אתה מחשב לחדשים, ואי אתה

בקי צור

ללמוד להביץ ולזכור מסכת מגילה דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מחשב שעות לחדשים.

באלו אמרו מאחרים ולא מקדימים

נתבאר, שכשחל זמן קריאת המגילה בשבת, מקדימים וקוראים אותה לפני השבת, ולא מאחרים לקרותה אחרי השבת.

ונזכרו במשנתנו דברים אחרים, שכשהם חלים בשבת, מאחרים לעשותם אחר השבת, ולא לפני השבת. ואלו הם:

א. זמן עצי כהנים והעם

משפחות שהתנדבו עצים למערכה בתחילת בנין הבית השני, נעשה להם אותו יום שהתנדבו, יום טוב קבוע בכל שנה, להביא בו עצים למערכה, ומביאים עימם באותו יום בכל שנה קרבן הנקרא קרבן עצים.

ואם חל יום זה בשבת, אינם מביאים את קרבנם בשבת, כי אינו קרבן ציבור הדוחה את השבת.

ומביאים לאחר השבת ולא מקדימים להביא לפני השבת, כי לפני השבת עוד לא הגיע זמנם.

רש"י פירש, שחיובם הוא חיוב נדרים, ועדיין לא הגיע זמן חיובם. אולם לכאורה יש להקשות, היכן מצינו שאי אפשר להקדים בהבאת הנדרים.

ובפירוש רש"י הנדפס על הרי"ף מבואר, שלא היו יכולים להקדים, כי קודם השבת הוא עדיין זמן המשפחה שהביאה קודם להם, ואין להם להיכנס בגבולם.

ב. תשעה באב

כשחל תשעה באב בשבת, אין מתענים בשבת, ולא מקדימים להתענות לפני השבת, אלא מאחרים ומתענים באחד בשבת.

והטעם לכך **שמאחרים ולא מקדימים**, משום שכלל בידינו, **אקדומי פורענותא לא מקדמי**, כלומר אין להקדים דברים רעים.

ג. חגיגה

מצווה להביא שלמי חגיגה ביום טוב להקריבם. ומי שלא הביא ביום טוב, יכול להביא כל הרגל.

וכשחל יום טוב בשבת, אין מביאים את החגיגה בו ביום כי אין הקרבתה דוחה את השבת.

ומאחרים ומביאים אותה אחר יום טוב, ולא קודם לו, כי זמנה ברגל ולא לפני הרגל, וכל שלא הגיע הרגל, לא הגיע זמן החגיגה, ואם יעשו קודם הרגל, לא יצאו בו ידי חובה.

ד. הקהל

בכל מוצאי שמיטה, במוצאי יום טוב של חג הסוכות, היו נקהלים כולם בעזרה, והמלך קורא לפניהם ספר משנה תורה, כמו שנאמר, "וַיֵּצֵאוּ מִשָּׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֶּחַ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנַת הַשְּׂמִטָּה בְּחַג הַסּוּכוֹת. בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת אֶת פָּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר וְתִקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַזְנֵיהֶם. הַקֹּהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטּוֹף וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְעַן יִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְיִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּבְנִיחָם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ" (דברים ל"א י"ג).

ואם חל מוצאי יום טוב בשבת, לא היו מקדימים, אלא מאחרים לעשות את ההקהל אחר השבת.

כי זמנו ברגל ולא קודם הרגל, וכל שלא הגיע הרגל, לא הגיע זמנו, ואם יעשו קודם הרגל, לא יצאו בו ידי חובה.

חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרים

נתבאר לעיל, שכשחל יום טוב בשבת, אין מקריבים בו שלמי חגיגה, ולא מקדימים להקריבם מערב יום טוב, אלא מאחרים

חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרים

נתבאר לעיל, שכשחל יום טוב בשבת, אין מקריבים בו שלמי חגיגה, ולא מקדימים להקריבם מערב יום טוב, אלא מאחרים

חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרים

נתבאר לעיל, שכשחל יום טוב בשבת, אין מקריבים בו שלמי חגיגה, ולא מקדימים להקריבם מערב יום טוב, אלא מאחרים

חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרים

נתבאר לעיל, שכשחל יום טוב בשבת, אין מקריבים בו שלמי חגיגה, ולא מקדימים להקריבם מערב יום טוב, אלא מאחרים

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

להקריבם אחר יום טוב.

ובברייתא שנינו, "חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרים". ונחלקו חכמים, מה כוונת הברייתא.

א. עולת ראיה מאחרים אפילו כשחל יום טוב בחול.

לדברי רב אושעיא, כוונת הברייתא ללמד על קרבן שמאחרים אותו אף בזמן ששלמי חגיגה קרבים בזמנם, כלומר ביום טוב שחל בחול.

והדבר הזה הוא עולת ראיה, שזמנה ברגל, שנאמר "וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם", ואף על פי כן אין מקריבים אותה ביום טוב עצמו, כי אינה דוחה יום טוב, כדעת בית שמאי להלן, שעולת ראיה אינה דוחה אפילו יום טוב.

ולא מקדימים אותה מערב יום טוב, אלא מאחרים אותה לחולו של מועד.

ב. איחור חגיגה עד סוף הרגל ולא יותר.

לדברי רבא, כוונת הברייתא ללמד על החגיגה, שאמרנו שמאחרים אותה כשחל יום טוב בשבת, שאין מאחרים אותה אלא בזמן שהיא ראויה לו, כלומר כל הרגל ולא יותר.

וכמו ששנינו במסכת חגיגה, מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג, חוגג והולך את כל הרגל כולו, ויום טוב האחרון של חג. עבר הרגל ולא חג, אינו חייב באחריותו.

ג. אפילו חגיגת עצרת יש לה תשלומים.

לדברי רב אשי, כוונת הברייתא ללמד על חגיגת עצרת, שאף שהרגל הוא יום אחד בלבד, יש לו תשלומים שבעה ימים.

ולכן כשחל יום טוב של עצרת בשבת, מביאים את החגיגה והראיה אחר השבת, אבל לא מקדימים להביא קודם השבת.

קרבנות יחיד הקרבים ביום טוב

א. שלמים.

הכל מודים שמותר להקריב שלמים ביום טוב, שכן כל מלאכת אוכל נפש הותרה בו, שנאמר "כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם" (שמות י"ב ט"ז).

ובכלל זה מלאכת הקרבת שלמים, המיועדים גם לאכילה.

ב. עולות.

בדין זה נחלקו בית שמאי ובית הלל.

לדעת בית שמאי, הכתוב "אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם" בא ללמד, שדווקא לצורככם הותרה המלאכה ביום טוב, ולא לצורך גבוה, ולכן אין מקריבים עולות יחיד ביום טוב.

ולדעת בית הלל, הכתוב "אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם" בא ללמד, שרק לצורך ישראל הותרה המלאכה ביום טוב, ולא לצורך נוכרי, אבל לצורך ישראל מותר גם מלאכת עולות שהן לגבוה.

סמיכה ביום טוב

בענין קרבן עולה של יחיד נאמר, "וְיִסְמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו" (ויקרא א' ד').

וכן נאמר בקרבנות נוספים, ומכאן למדו, שיש לאדם לסמוך על קרבנו קודם שחיטתו.

לדעת בית שמאי, ביום טוב אין אדם סומך על קרבנו [כגון שלמים], כי חכמים אסרו להשתמש בשבת ויום טוב בבעלי חיים, והסומך על הבהמה בכלל איסור זה, ולכן שלמים שמקריב ביום טוב, יסמוך עליהם מערב יום טוב, ולא ביום טוב עצמו.

ולדעת בית הלל, תכף לסמיכה שחיטה, כלומר מיד לאחר הסמיכה יש לשחוט, ולכן, על כרחך קרבנות שמקריב ביום טוב [כשלמים ועולות], תהא הסמיכה עליהם ביום טוב עצמו קודם השחיטה, ולא מערב יום טוב.

לנטוע נטיעה בפורים

לדברי רבי אלעזר אמר רבי חנינא, רבי נטע

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

נטיעה בפורים

וזה אחד משלושה דברים שאמר בסוגיה על רבי.

והקשו על כך מברייתא ששנה רב יוסף, בה דרשו את הכתוב, "על כן היהודים הפריזים הישבים בפרי הפרזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו" (אסתר ט' י"ט). "שמחה", מלמד שאסורים בהספד. "ומשתה", מלמד שאסור בתענית. "ויום טוב", מלמד שאסור בעשיית מלאכה. ואם כן, היאך עשה רבי מלאכה בפורים, ונטע נטיעה.

ונאמרו מספר אופנים ליישב זאת.

א. רבי לא נטע ביום פורים של מקומו

לפי התירוץ הראשון בגמרא, אסור לנטוע נטיעות בפורים, ורבי לא נטע את הנטיעה ביום פורים של מקומו, אלא ביום פורים של מקומות אחרים.

מתחילה אמרו, שבמקומו של רבי היה פורים בארבעה עשר באדר, והוא נטע את הנטיעה בחמישה עשר באדר.

ודחו זאת ואמרו, שטבריה שהיא מקומו, מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, ועושים בה פורים בחמישה עשר באדר, והוא נטע את הנטיעה בארבעה עשר באדר.

ואמנם להלן יתבאר בעזה"י שלדעת חזקיה טבריה נחשבת ספק מוקפת, ולכן היה קורא בה בארבעה עשר ובחמישה עשר, אבל רבי חולק עליו ואומר שאין עושים בה אלא בחמישה עשר.

ואף שמבואר ממגילת תענית, שיום ארבעה עשר וחמישה עשר באדר אסורים בהספד ותענית גם במקומות שעושים את הפורים ביום האחר. דווקא בהספד ותענית שני הימים אסורים בכל מקום, אבל מלאכה אינה אסורה בכל מקום אלא יום אחד, ביום קריאת המגילה של אותו מקום בלבד.

ולפי זה, המעשה שהיה באדם שזרע פשתן בפורים, וקללו רב, ועל ידי קללתו לא צמח הפשתן, אותו מעשה היה ביום קריאת המגילה אותו מקום.

ב. איסור מלאכה לא נתקבל

לדברי רבה בריה דרבא, רבי נטע את הנטיעה ביום קריאת המגילה של מקומו.

כי אף שנאמר "שמחה ומשתה ויום טוב", לאסור בהספד ותענית ומלאכה, לא נאמר כן אלא קודם קבלה כלומר שכך רצו לקבוע אבל עדיין לא קיבלו זאת כל ישראל.

אבל כשקבלו עליהם, נאמר רק, "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט' כ"ב), שיהיו אסורים בהספד ותענית, ו"יום טוב" לא נאמר, כי איסור מלאכה לא קבלו עליהם.

ורב שקילל את אותו אדם שנטע נטיעה בפורים, משום שבאותו מקום נהגו איסור בדבר, ודברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם. אבל במקום שלא נהגו איסור מלאכה, מותר, וכן היה במקומו של רבי.

ג. נטיעה של שמחה מותרת

לפי התירוץ האחרון בגמרא, אף אם נאמר שקבלו עליהם איסור מלאכה, לא אסרו עצמם לגמרי, והוציאו מכלל האיסור דברים של שמחה, כמו בנין של שמחה ונטיעה של שמחה.

שכן מצינו במסכת תענית, שיש בנין ונטיעה של שמחה, שאם התענו ולא נענו, אסורים בהם. בנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו, כשמשיא אשה לבנו הראשון, היה בונה לו בית, ועושה לו חופה בתוכו. ונטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים, הוא אילן שצילו נאה, כגון אילן שכופפים אותו על גבי כלונסאות ויתידות, והמלכים אוכלים תחתיו בימות החמה, ומתעדנים שם במיני שמחות.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ואם כן ניתן לומר, שאמנם רבי נטע נטיעה בפורים עצמו, והיתה נטיעה של שמחה, ולכן היה מותר לו לעשות זאת.

רחיצה בפרהסיא בשבעה עשר בתמוז

לדברי רבי אלעזר אמר רבי חנינא, רבי רחץ בקרונה של צפורי, כלומר בשוק בפרהסיא, בשבעה עשר בתמוז.

וגם זה אחד משלושה דברים שאמר בסוגיה על רבי.

דחיית תשעה באב שחל בשבת

לדברי רבי אלעזר אמר רבי חנינא, רבי ביקש לעקור תשעה באב, ולא הודו לו חכמים.

וגם זה אחד משלושה דברים שאמר בסוגיה על רבי.

אמר רבי אבא בר זבדא לפני רבי אלעזר, רבי, לא כך היה מעשה, כלומר לא ביקש רבי לעקור תשעה באב לגמרי, אלא אותה שנה בלבד, שחל תשעה באב להיות בשבת, ודחווה לאחר השבת, ואמר רבי, הואיל ונדחה, ידחה. ולא הודו לו חכמים.

קרא רבי אלעזר על רבי אבא בר זבדא את הכתוב, "טוֹבִים הַשָּׁנִים מִן הָאֶחָד אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׁכָר טוֹב בְּעַמְלָם" (קהלת ד' ט'). כלומר, אילו לא שמעתי ממך, הייתי טועה בדבר, עכשיו טוב לי שלימדתני האמת.

עיר מוקפת חומה וים

נאמר בספר יהושע בענין נחלת שבט בנימין, "וְיַעֲרִי מִבְּצָר הַצְּדִים צָר וְחַמַּת רַקֶּת וְכַנְרֶת" (יהושע י"ט ל"ה). וקבלה בידינו, ש"רַקֶּת" זו, הנחשבת עיר מבצר, היא טבריה.

ולא היתה טבריה מוקפת חומה מכל צדדיה, אלא משלושה צדדים היתה מוקפת חומה, ומצד אחד מוקפת על ידי הים.

ודין פשוט הוא, שמאחר שאין לה חומה ממש מכל צדדיה, בתיה אינם נידונים כבתי ערי חומה.

שכן כך נאמר בערי החצרים, "וּבְתֵי הַחֲצָרִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֹמָה סָבִיב עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחְשָׁב גְּאֻלָּה תִּתְּקֶיהָ לוֹ וּבִיבֵל יֵצֵא" (ויקרא כ"ה ל"א). ודרשו בברייתא, "אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֹמָה סָבִיב", כל שאין לו חומה סביב, הרי הוא בכלל ערי החצרים, אף אם נשלם הקפו בדבר אחר, כגון ים, ומכאן שטבריה המוקפת חומה וים, הרי היא כערי החצרים, ולא כערי חומה.

ודווקא לענין בתי ערי חומה דין פשוט הוא, שטבריה המוקפת חומה וים אינה נידונית כמוקפת, אבל לענין מקרא מגילה, שלא נאמר בה חומה, אלא רק "בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת", נסתפק חזקיה מה הכוונה, האם ערי פרזות הן ערים גלויות בלא חומה, ואם כן כל שאין להם חומה ממש סביב, הרי הם פרזות, וטבריה בכלל, או שפרזות הן ערים הנוחות להיכבש, להוציא את המוקפות אף חומה וים, שקשה לכבשן, שאינן פרזות, וטבריה בכללם.

ומחמת הספק הזה אמר חזקיה, שיש לקרוא בטבריה את המגילה בשני הימים, בארבעה עשר באדר, ובחמישה עשר באדר.

וכבר נתבאר, שחזקיה נסתפק בזה, אבל רבי לא נסתפק בזה, ולדעתו טבריה נידונית כעיר מוקפת, וקוראים בה בחמישה עשר בלבד.

עיר מוקפת שור איגר

נאמר בבתי ערי חומה, "וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תִּמְיָמָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה לְצַמִּיתָת לְקָנָה אֹתוֹ לְדַרְתָּיו לֹא יֵצֵא בִּיבֵל" (ויקרא כ"ה ל"ג), ודרשו "אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה", להוציא שור איגר.

כלומר דווקא עיר שיש לה חומה גמורה בפני עצמה, בכלל הכתוב, ולא עיר שבתיה הם חומתה, שהיא מוקפת בתים סמוכים זה

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

לזה, והחומות החיצונות של בתים נעשות חומה לעיר.

זמן קריאת המגילה בעיר הוצל

ללשון ראשון בגמרא, רב אסי קרא את המגילה בעיר הוצל בארבעה עשר באדר ובחמישה עשר באדר, כי היה מסופק אם היא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון או לא.

וללשון שני בגמרא, רב אסי אמר שהוצל של נחלת בנימין מוקפת חומה מימות יהושע בן נון.

"וערי מבצר הצדים צר וּחַמַּת רַקֵּת וְכַנָּרֵת"

אמר רבי יוחנן, כי הוינא טליא, כלומר, כשהייתי נער, אמרתי דבר בביאור הכתוב "וּחַמַּת רַקֵּת וְכַנָּרֵת", ושאלתי את הזקנים, ונמצא כדברי. וכך אמר רבי יוחנן כשהיה נער:

דף ו

"חַמַּת" זו טבריא, ולמה נקרא שמה חַמַּת? על שום חמי טבריא.

"רַקֵּת" זו ציפורי, ולמה נקרא שמה רַקֵּת? משום שהיא יושבת בראש ההר, שבכך היא מודלית וגבוהה כמו רקתא דנהרא [=שפת הנהר], שהשפה גבוהה מהנהר.

"וְכַנָּרֵת" זו גינוסר, ולמה נקרא שמה כינרת? משום שמתוקים וערבים פירותיה כקול הכינור.

ורבא הקשה על דברי רבי יוחנן, כי לכאורה אין מי שחולק על כך שרַקֵּת היא טבריא, כפי שיש ללמוד מכל ההספדים הנזכרים להלן. ולפיכך אמר רבא:

"חַמַּת" זו חמי גרר.

"רַקֵּת" זו טבריא. ולמה נקרא שמה רַקֵּת? שאפילו ריקנים שבה מלאים מצות כרמון. ורבי ירמיה אמר, ששמה רַקֵּת, ולמה נקראת גם טבריא? משום שיושבת בטבורה

[=באמצעיתה] של ארץ ישראל. ורבה אמר גם כן ששמה רַקֵּת, אבל הסיבה לכך שנקראת גם טבריא, כי טובה ראייתה, שהיו שם גנות ופרדסים.

"וְכַנָּרֵת" זו גינוסר.

חַמַּת	רַקֵּת	וְכַנָּרֵת	
טבריא	ציפורי	גינוסר	רבי יוחנן
חמי גרר	טבריא	גינוסר	רבא

הספדים על מתים בטבריא

כשמת אדם גדול בבבל מספידים אותו בטבריא כך, "גדול הוא בששך ושם לו בַּרְקֵת", כלומר גדול הוא בבבל [היא ששך, בחילוף א"ת ב"ש], ויצא שמעו עד טבריא.

וכשמעלים ארון של מת מבבל כדי לקבור אותו בטבריא, הספדנים קוראים בשווקים שיצאו לקראתו ואומרים בלשון הזה, "אוהבי שרידים" כלומר אוהבי ישראל, "יושבי רַקֵּת" כלומר יושבי טבריא "צאו וקבלו הרוגי עומק" הם אלו שמתו בבבל העמוקה.

וכשנפטר רבי זירא, שעלה מבבל לארץ ישראל ומת שם בטבריא, פתח עליו אותו ספדן, ואמר, "ארץ שנער" כלומר בבל "הרה וילדה, ארץ צבי" כלומר ארץ ישראל, "גידלה שעשועיה" של שנער, "אוי נא לה אמרה רַקֵּת" היא טבריא, "כי אבדה כלי חמדתה".

קטרון

נאמר בספר שופטים (שופטים א' ל'), "זְבוּלָן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קֶטְרוֹן וְאֶת יוֹשְׁבֵי נְהַלֵּל" שעלו בנחלתו, "וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרְבוֹ וַיְהִי לְמַס" ועברו בכך בני זבולון על מה שאמר הקדוש ברוך הוא "לא תחיה כל נשמה".

ואמר זעירא, שקטרוֹן זו שעלתה בחלקו של זבולון היא צפורי, ונקראת גם צפורי, משום שיושבת בראש ההר כצפור.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

זבולון התרעם על חלקו

זבולון מתרעם על מידותיו היה, כלומר מתרעם על חלקו שנמדד לו מן השמים, שאינו חפץ בו, שנאמר, "זָבֻלוֹן עִם חֵרֶף נִפְשׁוּ לְמוֹת" (שופטים ה' י"ח).

והטעם לכך מבואר בהמשך הפסוק, "וְנִפְתְּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׁדָה" (שופטים ה' י"ח), כלומר כד אמר זבולון לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, לאחיי נתת להם שדות וכרמים, ולי נתת הרים וגבעות. לאחיי נתת להם ארצות, ולי נתת ימים ונהרות.

ואף שגם צפורי עלתה בחלקו, כפי שנתבאר לעיל, והיתה מקום משובח, שהיה בו חלק גדול מזבת חלב של ארץ ישראל, כפי שיתבאר בעזה"י להלן, מכל מקום לא התנחם בה, כי רצה שדות הכרמים, ושדות הכרמים לא היו בחלקו.

אמר לו, כולם צריכים לך, כלומר כל אחיד יהיו צריכים לך על ידי חלזון, שהחלזון עולה מן הים להרים, וצובעים בדמו תכלת, ונמכר בדמים יקרים, שנאמר (דברים ל"ג י"ט), "עַמִּים" הם שבטי ישראל "הָרָר יִקְרָאוּ שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שִׁפְעַע יָמִים יִיָּקֻוּ וְשִׁפּוֹנֵי טְמוֹנֵי חוֹל". כלומר מכל השבטים יתקבצו להריך, לקנות שפוני טמוני חול, והכוונה לחלזון, כפי שיתבאר בעזה"י להלן.

אמר לפניו זבולון, רבונו של עולם, מי מודיעני על זאת, לתת לי דמים, שמא יטלו

מה שימצאו בנחלתי ולא ישלמו.

אמר לו, "שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק" (דברים ל"ג י"ט), כלומר כשם שזבחים גזולים אסורים, כך תכלת של חלזונות גזולים אסורה. וסימן זה יהא לך, כל המוצא חלזון ברשותך, ונוטלו בלא לשלם, לא יועיל בפרקמטיא שלו כלום, שכל שיטול בלא לשלם, תתקלקל הצביעה והחול ולא יועיל כלום.

"ושפוני טמוני חול"

נתבאר שזבולון זכה שיהיה חלקו "ושפוני טמוני חול" וביאר רב יוסף דבר זה:

"ושפוני" - זה חלזון, שהוא דבר חשוב, וספון הוא חשוב בלשון ברייתא.

"טמוני" - זו טרית הוא דג שקורים טוניני"א או טונה.

"חול" - זו זכוכית לבנה, שהזכוכית נעשית מן החול, וחול של זבולון חשוב משאר חולות, וראוי לזכוכית לבנה.

זבת חלב ודבש של

כל ארץ ישראל ושל צפורי

יש מקומות משובחים בארץ ישראל, שנתקיים בהם הכתוב "אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ", שהעזים אוכלות תאנים, והדבש נוטף מהתאנים, והחלב זב מהעזים, ונעשים כמין נחל של חלב ודבש.

ולדברי רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן, שראה את המקומות המשובחים הללו שבכל ארץ ישראל, והיו יחד כל המקומות הללו, כמו מה שיש מהמקום הנקרא בי כובי ועד מעבר נהר תולבקני, שהוא מקום שאורכו עשרים ושתיים פרסה ורחבו שש פרסאות, כלומר 132 פרסאות רבועות.

ואמר ריש לקיש, שראה את המקום שהוא זבת חלב ודבש של צפורי, והוא לבדו היה ששה עשר מיל על ששה עשר מיל, הם ארבע פרסאות על ארבע פרסאות, כלומר 16 פרסאות רבועות.

למדנו שזבולון קיבל ארץ זבת חלב ודבש יותר מהראוי לו, שקיבל יותר מעשירית

[=0.12] מזבת חלב ודבש של ארץ ישראל.

"ועקרון תעקר"

נאמר בספר צפניה, "כִּי עָזָה עֲזוּבָה תִּהְיֶה וְאֶשְׁקֶלֶן לְשִׁמְמָה אֶשְׁדֹּד בְּצַהָרִים יִגְרְשׁוּהָ וְעַקְרוֹן תִּעְקֶר" (צפניה ב' ד')

ואמר רבי אבהו, "ועקרון תעקר" זו קסרי

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

בת אדום, שהיא יושבת בין החולות, והיא היתה יתד תקועה לרעה לישראל בימי יוונים. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, היו קוראים אותה אחידת מגדל שיר [=כבושת מגדל שיר].

וכן אמר רבי יצחק, שעקרון תעקר זו קסרי בת אדום, שהיא היתה מטרופולין של מלכים, כלומר כרך חשוב של המלכות. יש אומרים שהיו מגדלים שם בני מלכים. ויש אומרים שמאנשי אותו מקום היו ממנים מלכים.

מטרופולין

מטרופולין בלשון יון, אמא של מלכות. שכן המילה "מטרא" פירושה אמא, והמילה "פולין" פרושה שררה ומלכות.

סופה של צור

צור היתה עיר ראשית של מלכות אדום, ונאמר עליה בנבואה, "וְהִסְרֹתִי דָמָיו מִפְּיוֹ וְשִׁקְצָיו מִפִּיִּן שְׁנָיו וְנִשְׁאַר גַּם הוּא לְאַלְקִינוּ וְהָיָה כְּאַלְף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוֹסִי" (זכריה ט"ז). וביאר רבי יוסי בר חנינא את הכתוב.

"וְהִסְרֹתִי דָמָיו מִפְּיוֹ", שהקדוש ברוך יסיר מאדום את עבודה זרה ראשית שלהם הקרויה בית במיא.

"וְשִׁקְצָיו מִפִּיִּן שְׁנָיו", שהקדוש ברוך יסיר מאדום את עבודה זרה ראשית שלהם הקרויה בית גליא.

"וְנִשְׁאַר גַּם הוּא לְאַלְקִינוּ", אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום, שאותם הקדוש ברוך הוא ישאיר.

"וְהָיָה כְּאַלְף בִּיהוּדָה", שאדום תינתן בסופו של דבר לאלופי יהודה.

"וְעֶקְרוֹן כִּיבוֹסִי", שעקרון של אדום תהיה כמו בית תלמוד בירושלים הנקראת יבוס.

והכוונה בזה לתראטריות וקרקסיות שבאדום, שעתידיים שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים.

לשם היא פמיס

נאמר בספר יהושע, "וַיֵּצֵא גְבוּל בְּנֵי דָן מִהֶם וַיַּעֲלוּ בְּנֵי דָן וַיִּלְחָמוּ עִם לָשָׁם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיִּכּוּ אוֹתָהּ לְפִי חֶרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיִּשְׁבּוּ בָּהּ וַיִּקְרְאוּ לָשָׁם דָּן כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם" (יהושע י"ט מ"ז).

ואמר רבי יצחק, שאותה לשם שכבשו בני דן, היא פמיס שמשם ירדן יוצא.

קסרי וירושלים אחת חריבה ואחת מלאה

קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן, אל תאמן. ישבו שתיהן, אל תאמן. חרבה קסרי וישבה ירושלים או חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן.

יש אומרים שענין זה מבואר מהכתוב "בְּן אָדָם יַעַן אֲשֶׁר אָמְרָה צֹר עַל יְרוּשָׁלַם הָאֵחַ נִשְׁבְּרָה דְלֹתוֹת הָעַמִּים נִסְבָּה אֵלַי אֲמִלָּאָה הַחֲרִבָּה" (יחזקאל כ"ו ב'). כלומר, אתמלא מחורבנה, ומכאן למדנו, אם מליאה זו חרבה זו, אם מליאה זו חרבה זו.

ורב נחמן בר יצחק אמר, שענין זה למד ממה שנאמר לרבקה על יעקב ועשו, "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעַיֶךְ יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלֹּאִם יִאֲמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר" (בראשית כ"ה כ"ג).

שאינן מלכות שניהם מתקיימת יחד, וכשזה גיבור זה חלש.

"יחן רשע בל למד צדק"

נאמר בספר ישעיה, "יחן רשע בל למד צדק בְּאֶרֶץ נִכְחוֹת יַעֲנֹל וַיִּבֶל יִרְאֶה גְאוֹת ה'" (ישעיהו כ"ו י').

וביאר רבי יצחק, שכתוב זה מלמד על דברים שדיבר יצחק אבינו עם הקדוש ברוך הוא על עשו:

אמר יצחק לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, "יחן" עשו.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אמר לו הקדוש ברוך הוא, "רָשָׁע" הוא.

אמר לו יצחק, "בַּל לָמַד צְדָק"? כלומר, וכי

אין אדם יכול ללמד עליו צדק?

אמר לו הקדוש ברוך הוא, "בְּאֶרֶץ נְכֹחֹת

יְעוֹל", כלומר, עתיד להחריב את ארץ

ישראל וירושלים.

אמר לו יצחק, אם כן, "וַיַּבֵּל יְרָאֵה גְאוֹת ה'".

"אַל תִּתֵּן ה' מְאֹוֵי רָשָׁע"

נאמר בספר תהילים, "אַל תִּתֵּן ה' מְאֹוֵי רָשָׁע

זְמָמוֹ אֶל תִּפְקֵק יְרוּמוֹ סֵלָה" (תהלים ק"מ ט').

וביאר רבי יצחק, שדברים אלו ביקש יעקב

אבינו מהקדוש ברוך הוא על עשו.

שכך אמר יעקב אבינו לפני הקדוש ברוך

הוא, רבונו של עולם, "אַל תִּתֵּן ה' מְאֹוֵי

רָשָׁע", אל תתן לעשו הרשע תאות לבו.

ועוד ביקש, "זְמָמוֹ אֶל תִּפְקֵק", כלומר, אל

תוציא מנחיריו את הזמם, שעל ידו הוא

משתמר. ובקשה זו נאמרה על מלכות

גרממיה של אדום, שאילו הם יוצאים,

מחריבים כל העולם כולו. כמבואר בסמוך.

גרממיה של אדום

אמר רבי חמא בר חנינא, שלוש מאות קטירי

תגא [=נושאי כתרים, כלומר מלכים], יש

בגרממיה של אדום, ושלוש מאות ששים

וחמישה מרזבני [=דוכסים] יש ברומי.

ובכל יום יוצאים אלו ונלחמים באלו, ונהרג

אחד מהם, וטרודים להעמיד מלך.

וזהו הזמם שעל ידו הם משתמרים מלצאת

להחריב את העולם.

למצוא מבוקשו

לדברי רבי יצחק, לענין ההבנה והחידוד

בדברי תורה, הדבר תלוי ביגיעה בלבד.

ולפיכך, אם יאמר לך אדם יגעתני בתורה ולא

מצאתי, כלומר התאמצתי להבין ולא הבנתי,

אל תאמן, כי הדבר לא יתכן, ובוודאי לא יגע.

וכמו כן אם יגיד לך אדם לא יגעתני ומצאתי,

כלומר הבנתי בלא להתאמץ, גם כן אל

תאמן, כי בוודאי לא הבין.

אבל אם יאמר לך אדם יגעתני ומצאתי,

כלומר התאמצתי והבנתי, תאמן, כי דבר זה

אפשר שיהיה.

ולענין להעמיד גרסא שלא תשתכח ממנו,

הדבר תלוי רק בסייעתא דשמיא, ויש יגע

ואינו מוצא.

וכן בשאר משא ומתן שאינו של תורה, אין

הדבר תלוי ביגיעתו, אלא בסייעתא דשמיא.

להתגרות ברשעים בעולם הזה

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי,

מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה,

שנאמר, "עֲזְבֵי תוֹרָה יִהְיֶה רָשָׁע וְשִׁמְרֵי

תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָּם" (משלי כ"ח ד').

וכן שנינו בברייתא, רבי דוסתאי בר מתון

אומר, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה.

ומה שנאמר, "לָדוּד אֶל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֶל

תִּקְנָא בְּעֵשִׂי עוֹלָה" (תהילים ל"ז א'), אין

הכוונה שלא לריב עם הרעים, כפי שמסבירים

אותם אלה שלבם נוקפם מעברות שבידם, אלא

הכוונה שלא להיות כמו הרשעים.

וראיה לדבר, שהקנאה הנשללת בכתוב הזה,

היא הרצון להיות כמותם, ולא המריבה

עימהם. שכן מצינו כתוב אחר, "אֶל יִקְנָא

לְבָבָךְ בְּחַטָּאִים כִּי אִם בְּיִרְאַת ה' כָּל הַיּוֹם"

(משלי כ"ג י"ז).

וכתוב זה ודאי אין לפרשו שלא לריב עם

החוטאים אלא עם יראי ה', אלא ביאורו,

שאין להיות כחוטאים, אלא כיראי ה', והוא

הדין בכתוב, "אֶל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֶל תִּקְנָא

בְּעֵשִׂי עוֹלָה".

ורבי יצחק אמר, אם ראית רשע שהשעה

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

משחקת לו, אל תתגרה בו, שנאמר "לְדוֹד אֶל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֶל תִּקְנֵא בְעֵשִׂי עֲנֹלָה" (תהלים ל"ז א'). ולא עוד אלא שדרכיו של הרשע הזה מצליחים, שנאמר (תהלים י"ה), "יִחְיִלוּ" כלומר יצליחו "דְרָכּוֹ בְּכָל עֵת". ולא עוד, אלא שזוכה בדין, שנאמר בהמשך הכתוב הזה, "מָרוֹם מְשַׁפְּטִיךָ מִנְגְדוֹ". ולא עוד, אלא שרואה במפלת שונאיו, שנאמר בסוף הכתוב הזה, "כָּל צוֹרְרָיו יִפִּיחַ בָּהֶם", בנפיחה בעלמא הם נופלים.

ואמרו בגמרא, שאין כאן מחלוקת, וכל אחד מהחכמים דיבר באופן אחר. ונאמרו מספר אופנים, ליישב דבריהם.

לפי התירוץ הראשון, בדברים שהם צרכי הדיוט [=במילי דידיה], אין להתגרות ברשעים בעולם הזה. ובדברים שהם צרכי גבוה [=במילי דשמיא], מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה.

לפי התירוץ השני, בדברים שהם צרכי הדיוט [=במילי דידיה], דווקא מי שאינו צדיק גמור לא יתגרה ברשעים. אבל צדיק גמור, מותר להתגרות ברשעים אף בדברים שהם צרכי הדיוט [=במילי דידיה].

שנאמר, "טְהוֹר עֵינַיִם מִרְאוֹת רַע וְהִפִּיט אֶל עַמְלָל לֹא תוֹכֵל לָמָּה תִבְיִט בּוֹגְדִים תִּתְחַרֵּשׁ בְּבִלְעַר רָשָׁע צְדִיק מִמֶּנּוּ" (חבקוק א' י"ג). וביאר רב הונא, צדיק ממנו בולע, צדיק גמור אינו בולע.

ולפי התירוץ השלישי, בדרך כלל מותר להתגרות ברשע בעולם הזה. אבל כשהשעה משחקת לו אין להתגרות בו.

איטליא של יון

אמר עולא, איטליא של יון, זה כרך גדול של רומי, והיא 300 פרסה על 300 פרסה, ויש בה 365 שווקים כמנין ימות החמה. וקטן שבכולם, של מוכרי עופות, והיתה 16 מיל על 16 מיל. ומלך סועד בכל יום באחד מהם.

והדר בה, אף על פי שאינו נולד בה, נוטל פרס [=מזון] מבית המלך. והנולד בה, אף על פי שאינו דר בה, נוטל פרס מבית המלך.

ושלשת אלפים מרחצאות יש בו, וחמש מאות חלונות [=כעין ארובות] גבוהים מהחומה, מעלים עשן חוץ לחומה, ואין מעשנים את החומה, וזהו חשיבות.

צדו אחד ים, וצדו אחד הרים וגבעות, צדו אחד מחיצה של ברזל, וצדו אחד חולסית [=מקום אבנים דקות] ומצולה.

מצוות אדר בשנה מעוברת

נתבאר, שבארבעה עשר וחמישה עשר באדר הם ימי הפורים, וקוראים בהם את המגילה, וכמו כן נותנים בהם מתנות לאביונים, ומשלוח מנות איש לרעהו, ומשתה ושמחה.

ובעזה"י בהמשך המסכת יתבאר, שבשבתות של חודש אדר קוראים ארבע פרשיות, שקלים. זכור. פרה. והחודש.

ונחלקו חכמים, מתי מקיימים את כל אחת מהמצוות הללו בשנה מעוברת, שיש בה שני חודשי אדר ויוצאים בכך ידי חובה.

א. רק באדר שני יוצאים ידי חובה.

לדעת רבן שמעון בן גמליאל משום רבי יוסי, בשנה מעוברת, אדר שני הוא החודש שיש לקיים בו את כל מצוות אדר, ולא אדר ראשון.

ולכן אם קראו את המגילה באדר ראשון, או קראו ארבע פרשיות באדר ראשון, ואחר כך נתעברה השנה, חוזרים וקוראים באדר שני.

ולפי התירוץ השני בגמרא, כן דעת משנתנו, ומה ששנינו אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת מגילה ומתנות לאביונים, הכוונה שאין בין פורים של אדר ראשון לאדר שני אלא זה, להוציא איסור הספד ותענית, ששווים בו באדר ראשון ובאדר שני.

אמנם בין אדר ראשון כולו לאדר שני כולו, יש הבדל גם בקריאת ארבע פרשיות, שקוראים בשני ולא בראשון.

ואמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יוחנן,

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף ו

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאמר משום רבי יוסי.

ב. בארבע פרשיות יוצאים בדיעבד גם באדר ראשון.

לדעת תנא קמא, בשנה מעוברת אדר שני הוא החודש שיש לקיים בו את כל מצוות אדר, ולא אדר ראשון. אלא שיש חילוק בדיון זה בין קריאת המגילה ומצוות פורים, לבין קריאת ארבע פרשיות.

בקריאת המגילה אין יוצאים באדר ראשון אף בדיעבד, ולכן אם קראו את המגילה באדר ראשון, ואחר כך נתעברה השנה, חוזרים וקוראים אותה באדר שני.

אבל ארבע פרשיות, אף שלכתחילה יש לקרותן באדר שני, בדיעבד אם קראו אותן באדר ראשון, יצאו, ואין צריך לחזור ולקרוא באדר שני.

ולפי התירוץ הראשון בגמרא זו דעת משנתנו.

ג. שני חודשי אדר שווים.

לדעת רבי אליעזר ברבי יוסי, אדר ראשון ואדר שני שווים הם, וכל מצוות אדר ניתן לקיים לכתחילה, הן באדר ראשון והן באדר שני.

ולכן, אם קראו את המגילה או ארבע פרשיות באדר ראשון, אין צורך לחזור ולקרוא באדר שני.

ביאור טעמי המחלוקת

נתבאר, שנחלקו החכמים באיזה אדר יש לקיים את מצוות הפורים בשנה מעוברת, בראשון או בשני, אבל הכל מודים, שאין צריך לקיימן גם בראשון וגם בשני.

וענין זה שגם בשנה מעוברת מקיימים את מצוות חודש אדר רק באחד משני חודשי אדר, למד מהכתוב, "לְהִיּוֹת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכַזְּמָנָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", המלמד, שכל השנים שוות, כשם שבשנה פשוטה מקיימים את המצוות הללו באדר אחד בלבד, כך בשנה מעוברת מקיימים אותן באדר אחד בלבד.

ולדברי רבי יוחנן ורבי טבי, נחלקו החכמים בסברא באיזה חודש מחודשי אדר יקיימו את מצוות חודש אדר.

לדעת רבי אליעזר ברבי יוסי, הסברא אומרת שאדר ראשון עדיף על אדר השני, כי אין מעבירים על המצוות.

ומאחר שהכתוב "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה" מלמד, שגם בשנה מעוברת עושים את מצוות אדר רק באחד משני חודשי אדר, על כרחך הכוונה היא לחודש אדר ראשון.

ולדעת תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל משום רבי יוסי, הסברא אומרת, שלעולם יהיה פורים באדר הסמוך לניסן, כדי לסמוך גאולת פורים לגאולת פסח.

ומאחר שהכתוב "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה" מלמד, שגם בשנה מעוברת עושים את מצוות אדר רק באחד משני חודשי אדר, על כרחך הכוונה היא לחודש אדר שני הסמוך לניסן.

ולדברי רבי אלעזר, טעמם של תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל משום רבי יוסי, שאדר שני הוא העיקר, אינו מסברא שיש לסמוך גאולה של אדר לגאולה של ניסן, אלא מהכתוב "לְקַיֵּם אֶת אֲגַרְת הַפּוֹרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית" (אסתר ט' כ"ט), המלמד, שיש לקיים את מצוות פורים באדר השני.

וגם לפי דעה זו צריכים אנו גם לכתוב "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה" שכן אם היינו למדים רק מהכתוב "לְקַיֵּם אֶת אֲגַרְת הַפּוֹרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית", היה מקום לומר, שכוונת הכתוב היא שכשיש שני חודשי אדר יש לקיים את מצוות חודש אדר שתי פעמים, גם בראשון וגם בשני. ולכן נאמר גם "לְהִיּוֹת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכַזְּמָנָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", ללמד שכשם שבכל שנה נעשים פעם אחת, כך גם בשנה מעוברת יהיו נעשים פעם אחת.